

О. Ю. Винник,

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

СТРАТЕГІЯ ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ В СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ ПРОГРАМУВАННЯ

У статті О. Ю. Винник «Стратегія інтелектуалізації в сучасному англomовному дискурсі програмування» запропоновано аналіз мовних засобів впливу на інтелект адресата в сучасному англomовному дискурсі програмування як одного з видів професійного дискурсу. Виявлено, що реалізація стратегії інтелектуалізації в англomовному дискурсі програмування відбувається через низку тактик, серед яких основною є вживання професійної термінології.

Ключові слова: англomовний дискурс програмування, стратегія інтелектуалізації, тактика, автор (адресант), читач (адресат), термін.

В статье О. Ю. Винник «Стратегия интеллектуализации в современном англоязычном дискурсе программирования» предложен анализ языковых средств влияния на интеллект адресата в современном англоязычном дискурсе программирования как одном из видов профессионального дискурса. Обнаружено, что реализация стратегии интеллектуализации в англоязычном дискурсе программирования происходит посредством ряда тактик, среди которых главной является использование профессиональной терминологии.

Ключевые слова: англоязычный дискурс программирования, стратегия интеллектуализации, тактика, автор (адресант), читатель (адресат), термин.

The paper «Strategy of Intellectualization in Modern English Programming Discourse» by O. Yu. Vynnyk focuses on the study of linguistic means of influence on the addressee's intellect in modern English programming discourse as one of the types of professional discourse. The study has revealed that realization of the strategy of intellectualization in the English programming discourse occurs by means of a number of tactics among which the main one is the tactic of the use of professional terminology.

Key words: English programming discourse, strategy of intellectualization, tactic, author (addresser), reader (addressee), term.

Зважаючи на прогрес у розвитку багатьох сучасних галузей науки і техніки, зумовлений широким упровадженням високих технологій практично у всі сфери суспільного життя, зростає інтерес лінгвістів до вивчення різноманітних сфер застосування мови, пов'язаних з науковою та професійною діяльністю людини. Об'єктами вивчення вже стали медійний дискурс (С. П. Коновець, Г. Т. Крижанівська, К. С. Серажим, С. І. Потапенко), діловий (Т. В. Чрділелі), політичний (Ю. А. Васік, О. С. Фоменко, І. А. Юшковець), міжнародно-правовий (Н. К. Кравченко), медичний (С. В. Вострова), рекламний (Н. Л. Волкогон, І. О. Лисичкіна, А. І. Раду, І. М. Шукало), науковий (О. І. Багрій, О. М. Гніздечко, О. М. Ільченко, О. М. Какзанова, Т. А. Філоненко, Т. В. Яхонтова), екологічний (І. О. Розмаріца) тощо.

У цьому дослідженні запропоновано аналіз мовних засобів реалізації впливу на інтелект адресата в сучасному англomовному дискурсі програмування як одного з видів професійного дискурсу. Суб'єктами мовленнєвої взаємодії у ньому виступають програмісти різної кваліфікації. Актуальність дослідження зумовлена загальною орієнтацією сучасного мовознавства на розгляд мови в її комунікативному аспекті, інтересом мовознавців до аналізу структурно-семантичних і комунікативно-стилістичних особливостей текстів, що належать до різних жанрів і типів дискурсу. Фактичним матеріалом послуговували 8 англomовних підручників з програмування за 1997 – 2010 роки.

Як показав проаналізований матеріал, в англomовному дискурсі програмування з метою ефективного впливу на інтелект читача, підвищення рівня його знань і удосконалення навичок з програмування активно застосовується стратегія інтелектуалізації, тобто спрямованість на об'єктивний, послідовний, логічний, експліцитний виклад професійної інформації. Як справедливо стверджує С. В. Вострова [1], будь-який професійний дискурс побудований як когнітивна діяльність, в умовах якої мова є засобом набуття професійних знань і засобом вираження професійного погляду на дійсність. На думку іншої дослідниці, І. А. Колеснікової [2], інформація у професійному дискурсі спрямована на інтелектуальне збагачення адресата.

Реалізація стратегії інтелектуалізації в англomовному дискурсі програмування відбувається через низку тактик, серед яких основною є **вживання професійної термінології**, що інтелектуалізує та раціоналізує професійне мовлення програмістів за допомогою термінів, які займають центральне місце у його лексичній системі. Термінологія у текстах англomовного дискурсу програмування виконує низку функцій, зокрема комунікативну, яка пов'язана з вираженням, збереженням і передаванням професійних знань з програмування. Виконуючи цю функцію, терміни як особливі мовні одиниці мають найбільше номінативно-інформативне навантаження у текстах англomовного дискурсу програмування. Вони дають можливість автору доводити до відома читача максимум інтелектуальної інформації у найбільш точній, чіткій і лаконічній мовній формі.

Окрім термінів, типовою ознакою англomовного дискурсу програмування є введення в основний текст повідомлення одиниць певної мови програмування – формальної знакової системи, призначеної для передавання команд і даних від людини до комп'ютера. Відмінність мови програмування від природної чи будь-якої іншої штучної мови полягає у тому, що тексти на мові програмування можна автоматично транслювати у машинний код, що його розуміє комп'ютер. Отже, англійська мова не є мовою програмування, хоча деякі її субмножини використовуються у мовах програмування 4-го покоління. Щоб відрізнити одиниці англійської

мови від елементів мови програмування, застосовуються різноманітні шрифтові засоби (різний тип шрифту, напівжирний шрифт, курсив тощо):

I used a `List<T>` as the seed data, but I could have used anything that implements `IEnumerable<T>` to fill the contents of `MyList<T>` [4, с. 103].

Серед додаткових тактик, які реалізують стратегію інтелектуалізації в англomовному дискурсі програмування, виділяємо **сегментацію предметно-логічної інформації**, що проявляється у членуванні текстів англomовного дискурсу програмування на різні за обсягом частини (розділи, підрозділи, параграфи, абзаци тощо), об'єднані в одне ціле предметними, логічними та іншими видами зв'язку. Чітка структура тексту полегшує читачеві осмислення та запам'ятовування закладеної у текст інформації, оскільки надає йому риси об'єктивності, забезпечує його цілісність і зв'язність, яка знаходить імпліцитне чи експліцитне вираження на поверхневому рівні.

Тактика логічної послідовності викладу дозволяє адресанту за допомогою особливих способів побудови висловлень, композиції та синтаксису виражати взаємозалежні і складні мисленнєві операції, забезпечувати логічне розгортання повідомлення. Засобами забезпечення логічного розгортання повідомлення у текстах англomовного дискурсу програмування є повтори, означений артикль, який є показником граматичної залежності наступних пропозицій від попередніх, вказівні (*this, that*), відносні (*who, whom, whose, which, that*) та особові (*they, them, his*) займенники, сполучники (*and, or, but*), сполучникові прислівники (*consequently, finally*) та їх еквіваленти:

Changes arise from volatile data types, changed functionality, new features, and so on. The changes can be new capabilities likely to result from planned enhancements, or they can be capabilities that didn't make it into the first version of the system. Consequently, one of the major challenges facing a software architect is making the architecture flexible enough to accommodate likely changes [3, с. 30].

Тактика констатування, що реалізується через переважне використання дієслівних форм дійсного способу теперішнього часу (Simple Present), уможливорює подання інформації як вірогідної та об'єктивної, наприклад:

The C++ code that describes what a function does is called the function definition. Its form is... [6, с. 78].

Тактика акцентування важливої інформації полягає у зосередженні уваги читача на ключових аспектах повідомлення та реалізується через використання дієслів типу *note, notice, remember*, іменників *caution, precaution, warning*, прикметників *important, useful, careful* тощо:

Please remember that just because a technique worked for you last year and for one project, it does not follow that it will work unmodified for someone else or for a different project. It is most important to keep an open mind [6, с. 694].

Тактика опори на статистичну інформацію забезпечує підвищення ступеня довіри читача до текстової інформації через наведення статистичних даних, які підтверджують її істинність, точність та об'єктивність, наприклад:

Studies over the last 25 years have proven conclusively that it pays to do things right the first time [3, с. 18–19].

У деяких випадках результати досліджень можуть підкріплюватись засобами візуалізації – таблицями, схемами, графіками, діаграмами, які додатково підтверджують їх вірогідність, а також підвищують ефективність сприйняття.

Видається можливим стверджувати, що стратегія інтелектуалізації є основною в англomовному дискурсі програмування, оскільки інформація у ньому звернена передовсім до ментальних процесів, до інтелекту адресата. Це пояснюється тим, що програмування належить до галузей знання, у яких переважає інтелектуальна складова.

Інтелектуалізація сучасної літературної мови, як реалізація тенденції до максимально об'єктивного, послідовного, експліцитного вираження думки, проявляється в англomовному дискурсі програмування у низці явищ. З позицій прагмалінгвістики цей прояв можна визначити як стратегію інтелектуалізації, застосування якої в англomовному дискурсі програмування зумовлено бажанням автора здійснювати ефективний вплив на інтелект читача, на рівень його знань і навичок з програмування. Перспективу подальших досліджень вбачаємо у поглибленні існуючих знань та уявлень про механізми функціонування професійного дискурсу і сучасного англomовного дискурсу програмування. Подальші наукові розвідки можна також спрямувати на дослідження структури та розвитку англomовної термінології програмування та на вирішення проблем, пов'язаних із перекладом англійських термінів програмування українською мовою.

Література:

1. Вострова С. В. Лінгвокогнітивні та комунікативно-прагматичні особливості сучасного англomовного медичного дискурсу (на матеріалі медичних текстів з проблематики ВІЛ/СНІДу) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / Вострова Світлана Володимирівна ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2003. – 20 с.
2. Колеснікова І. А. Лінгвокогнітивні та комунікативно-прагматичні параметри професійного дискурсу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філол. наук : спец. 10.02.15 «Загальне мовознавство» / Колеснікова Ірина Анатоліївна ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т філології. – К., 2009. – 32 с.
3. McConnell S. Code Complete / Steven McConnell. – Redmond, Wash. : Microsoft Press, 2004. – 960 p.
4. Nash T. Accelerated C# 2010 / Trey Nash. – Apress, 2010. – 627 p.
5. Pohl I. C++ by Dissection / Ira Pohl. – Addison-Wesley, 2002. – 501 p.
6. Stroustrup B. The C++ Programming Language / Bjarne Stroustrup. – 3rd. ed. – AT&T Labs, 1997. – 912 p.